

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.“ într-una cu suplimentul „Fóia Pedagogică“
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiececane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Nr. 907 Plen.

Cerculariu

cătră toate oficiile protopresbiterale
din arhidiececisa Transilvaniei.

Având consistoriul arhidiececan în vedere, că în anul acesta la Dumineca Tomii vor expira mandatele deputaților aleși la sinodul arhidiececan pe periodul din urmă, — în virtutea §-ului 91 punct k) din „Statutul organic“ ordineză prin acest cerculariu, ca în arhidiececisa întrégă să se facă alegeri de deputați la sinodul arhidiececan pe un period nou de trei ani, care se va începe cu Dumineca Tomii în anul curent, observându-se la aceste alegeri dispozițiunile din Statutul organic §. 91 și instrucțiunile votate de sinodul arhidiececan la anul 1878 sub Nr. 35, acluse la protocolul aceluși sinod sub litera E) și reproduse în dosul acestui cerculariu.

Arondarea cercurilor electorale are să rămână și la aceste alegeri neschimbată, precum s'a publicat prin cerculariul consistorial din 7 Septembrie 1887 Nr. 3414 Pl., înțelegându-se de sine, că în fie-care cerc electoral preoțimea are și acum să alégă pe durata noului period de trei ani în colegiile preoțesti câte un deputat din cler, ér mireni în sinódele lor parohiale câte doi deputați mireni la sinodul arhidiececan.

Conspectul comisarilor consistoriali denumiți pentru alegerile noué atât din cler pentru colegiile electorale preoțesti, cât și dintre mireni pentru colegiile de scrutiniu mirenesci, se aclude la acest cerculariu sub A), ér timpul pentru diferitele momente ale actului electoral se fixéză după cãlindariul vechiu în anul curent, și cu valóre pentru întrégă arhidiececisa astfel:

a) pentru alegerea deputaților din cler, *Joia în 13 Martiu;*

b) pentru alegerea deputaților mireni în sinódele parohiale, *Duminecă în 16 Martiu*, având să se publice în biserică ținerea acestor sinóde cu 8 zile mai înainte, adecă *Duminecă în 9 Martiu;*

c) pentru întrunirea colegiilor mirenesci de scrutiniu, *Duminecă în 23 Martiu.*

Ca să aibă și acum sinódele parohiale óre-cari înlesniri, se aclude la acest cerculariu sub B) pentru fie-care comună matre câte un exemplariu de blanchetă pentru protocolul electoral și câte o covertă acomodată pentru două sigile, în care să se pună protocolul electoral încheiat, scris și sigilat conform instrucțiunilor; dar tot deodată se recomandă sinódelor electorale, a fi cu grijă, ca blanchetele de protocoळे să fie îndeplinite exact, fără nici o lacună; și să nu lipsescă la protocoळेle electorale lista generală a membrilor sinodali, prezentată în formă de tot autentică, și să nu se întemple defecte de sigile în protocoळे și pe coverte, séu vre-o întârziere cu prezentarea protocoळेilor la comisariul consistorial, pentru-că la cas contrariu protocoळेle defectuoșe séu întârziate pot să rămână neconsiderate la actul scrutiniului.

În special oficiile parohiale se fac atente, să studieze bine cerculariul prezent și normele provocate în el, ca

la actul alegerii să pótă da factorilor chemați tóte deslușirile necesare și să nu lipsescă nimic din cele prescise; rămând fie care oficiu parochial sub grea răspundere pentru scãderile ce ar proveni din vina lui.

Oficiile protopresbiterale primesc deodată cu acest cerculariu un număr de blanchete după trebuință pentru compunerea listelor preoțimei din tracturile lor îndreptățite la alegerile deputaților clericali, care liste redactate după cercurile electorale, au să le transpună fără amânare și pe calea cea mai sigură la comisarii consistoriali concernenți, ca basă la verificarea alegătorilor din cler indicată în §. 2 al instrucțiunilor sinodului arhidiececan din 1878; având fie-care oficiu protopresbiteral să trimită cu tótă posibila grăbire câte un exemplariu din cerculariul present, într-una cu aclusele lui, la fie-care oficiu parochial din tractul séu spre scire și conformare.

Sibiu, din ședința plenară ținută la 3 Februarie, 1897.

Consistoriul arhidiececan.

Dr. **H. Pușcariu**,
archim. vicariu arhiepiscopesc.

Dr. **Elie Cristea**,
secretariu.

Memorandul sêrbesc.

I.

Este vorba de sórtea bisericii ortodoxe din provinciile ocupate.

Despre sórtea bisericii ortodoxe din Bosnia și Herțegovina puține au străbătut în presa română.

De vre-o două ori s'a vorbit de schimbarea, care cu timpul s'a făcut în scaunele episcopesci, a murit un episcop, și s'a pus altul, atâta a străbătut în pressă, și mai mult nu.

În delegațiuni, unde se póte vorbi și de sórtea acestor țeri anexate monarhiei nóstre, nici odată nu s'a vorbit de biserică ortodoxă.

Sciam despre luptele misionarilor creștini din țerile barbare, urmăriam cu atențiune și simpatie formarea de state în Africa, lățirea creștinismului, consolidarea bisericii între păgâni, nimica, dară nimica nu sciam despre biserică ortodoxă din provinciile ocupate.

Ne tređim în România cu o crisă bisericăscă, care a ținut 1/2 de an în agitațiune tótă lumea română, tótă lumea ortodoxă, dară că și în Bosnia și Herțegovina sunt necasuri în biserică, acésta numai acuma o scim.

Diarele principale din Viena („N. Freie Presse“, clericalul „Das Vaterland“) și cel mai principal diariu din Budapesta „Pester Lloyd“, s'a ocupat la locul prim cu necasurile bisericii ortodoxe din Bosnia și încă diariul clerical „Das Vaterland“ în 6 numeri tot la locul prim s'a ocupat cu cestiunea acésta.

Este deci o cestiune de mare interes acest memorand al sêrbilor din provinciile ocupate, cărui ađiarele amintite i-au dat deosebită atențiune.

Se cuvine să ne ocupăm și noi cu necasurile bisericii ortodoxe din provinciile ocupate, și acésta cu atât mai vêrtos, cu cât necasurile de acolo, gravaminele sêrbilor din Bosnia și Her-

țegovina în o măsură mare sunt o copie fidelă a sutelor de gravamine ridicată de noi românii ortodoxi din Ungaria, și suntem în perplexitate enormă nesciind cine a copiat, guvernul dela noi pe cel din provinciile ocupate acum 18 ani, séu guvernul din Bosnia și Herțegovina pe al nostru.

Care e starea lucrului.

O deputațiune de 33 reprezentanți ai singuraticelor biserici sêrbesci din provinciile ocupate au cerut audiență dela Maiestatea Sa monarhul nostru în primele zile ale lunii Februarie spre a-i presenta un memoriu contra guvernului pentru prigoniri în cele bisericesci și naționale.

Deputațiunile monstre cu Memorand n'au noroc de a fi primite de capetele încoronate, acésta e o regulă de curte, cu care au făcut cunoscință românii, când au voit să presente corónei plângerile românilor, au făcut cunoscință chiar și în România cea până la extrem liberală în cestiunea mult agitată a metropolitului primat, nevoit fiind tribunul Cogălniceanu să cêră numai personal audiență dela rege, și în cele din urmă au făcut cunoscință cu acésta regulă a etichetei de curte și deputațiunea sêrbilor din provinciile ocupate.

Maiestatea Sa monarhul nostru a primit o deputațiune mai restrênsă, și a îndrumat-o să-și caute remediile la guvernul provinciilor.

Vom schița cuprinsul memorandului, ca să se cunoscă plângerile sêrbilor din provinciile ocupate; înainte de a o face acésta însé vom atinge o cestiune, care s'a adus în legătură cu memorandul sêrbilor din Bosnia și Herțegovina.

Diarele din Viena și Budapesta au căutat nexul causal al acelor plângeri.

Fiind vorba de sêrbi, și de interesele bisericii ortodoxe, și fiind tocmai acuma la ordinea zilei încăierarea grecilor cu turcii din incidentul terorismului, sub care zac creștinii din insula Creta, presa preocupată de interesele monarhiei nóstre a căutat legătură firéscă, și a cređut, că va afla, dacă va iscodi, că aici pe sub ascuns lucră mâna Rusiei, care voesce să ațite nemulțămiri confesionale în provinciile ocupate, spre a le exploata la vascul, când din rêsboiul pentru insula Creta s'ar nasce un mare rêsboiu european pentru împărțirea Turciei.

Nu voim să căutăm încât o asemenea suspiciune are séu nu are temei; un lucru însé stă preste tótă îndoéla: gravaminele aduse sunt de așa natură, încât ele au trebuit să provóce isbucnirea nemulțămirei, și isbucnirea a trebuit să urmeze fără privire, dacă Turcia mai are séu nu un titlu de existență în Europa.

Revista externă.

„Ce póte face un popor a cărui inimă este însuflețită de iubirea de patrie, de iubirea de libertate și de iubire de onóre națională, au arêtat elinii în luptele lor contra persilor.

În întréga istorie universală nu este înseinnată luptă, care să se fi purtat cu mai mare însuflețire, cu mai mare glorie decât cea a Grecilor

în contra puterii uriașe a persilor și de a cărei sfîrșit să fi fost legate urmări mai importante, decât de acésta. Dacă persul învinge, cultura elină era nimicită în prima ei dezvoltare și prototipurile constituțiunilor libere dispăreú de de fața pãmêntului încă înainte de a se fi convins lumea despre rezultatele lor bune séu rele. Ér de altă parte, dacă rebelul persian nu erumpea, care a silit pe grecii desbinați să se împreune și să deștepte în ei ambițiunea ca să-și desvólte tóte puterile, póte nici când nu și-ar fi implinit calea gloriei, la care au fost chemați.

Aceste cuvinte ale eruditului profesor universitar Dr. Somhegyi Ferencz ne vin în minte vêđând ținuta bărbătescă ce o ia mica Grecie față de marile puteri europene, cari o au provocat să înceteze cu luptele pornite contra turcilor pentru eliberarea fraților lor de același sânge și de aceeași religiune din insula Creta.

Împrejurările au aprópe aceleași, cu deosebirea numai, ca până când atunci grecii aveau să se lupte numai contra unui popor barbar, ađi se află față în față cu șapte puteri mari europene, șese din ele culte și creștine ca și ea, ceea-ce o ridică și mai mult înaintea posterității, chiar și dacă ar perde lupta, precum hotărît o va și perde, dacă acestea în ultimul moment nu-și vor retrage ultimatul ce i-au adresat pentru evacuarea insulei și părăsirea câmpului de luptă pentru eliberarea fraților sei subjugați de turcul barbar și păgân.

Și semnele, că acestea în ultimul moment vor afla alt expedient pentru încetarea tulburărilor din Creta, decât oprimarea Greciei cu puterea, nu lipsesc.

Anglia, se spune, că numai așa va rămâne și mai departe în concertul european, dacă și Turcii, nu numai Grecii, își vor retrage trupele lor de pe insulă, lăsându-o pe acésta în mâna marilor puteri până la pacificarea ei definitivă.

Și Grecia va ceda îndată ce se va convinge despre pașii serioși ai marilor puteri pentru ușurarea sortii fraților lor subjugați, respective pentru egala lor îndreptățire națională cu mohamedanii, ca stare transitorie până la anexarea insulei Creta la Grecia.

Scirile de până acum continuă a fi fórte neliniscitoare.

Nici Grecia, nici Turcia, n'au dat încă răspuns la notele marilor puteri, ci continuă cu înarmările atât pe mare cât și pe uscat.

Regele George al Greciei a declarat înaintea unor diariști, că grecii vor lupta mai depărte până la mórte, ér ministrul-president Delyanis a đis, că mai bine să pêră Grecia de pe cartea Europei, decât să cedeze amenințărilor. Grecia cere, ca soluțiunea cestiunii să fie supusă unui plebiscit al populațiunii cretane.

Telegramele dela 5 Martiu nou, spun, că Grecia a convocat rezerviștii din anii 1891, 1890, 1889 și 1888, ér regele George a plecat la Tesalia în tabără pentru apêrarea granițelor de cătră Turcia.

Simpatiile popórelcr față de greci cresc în mare măsură, mai ales în Anglia și Francia.

Ca un ce curiosum amintim după „Unirea” din Blaj Nr. 10 a. c., că Sântia Sa Papa Leo XIII. ar fi intervenit în Franța pentru a se face propagandă pentru intervenția militară a acesteia în orient, ceea ce dacă ar succeda, acesta ar însemna reluarea firului pertractărilor cu sinodul grecesc pentru reunirea celor două biserici rivalizatoare. „U.” publica acesta după ziarul „Germania” din Berlin.

Nu cumva eugetă Sântia la starea imperiului bizantin când cu căderea Constantinopolei în mâna Turcilor din cauza, că Papii și atunci au voit numai a pescui în tulbure pentru supunerea bisericii orientale în jugul cesaro-papismului eretic și șismatic nici decum însă pentru interesele generale ale creștinismului și pentru libertatea unui popor amenințat cu peire din partea păgânilor?

Au trecut acele timpuri! Alți oameni, alte împregiurări conduc destinele popoarelor și nu semi-deii papistași din Roma, cari vénéză numai după interesele lor materiale și de domnie universală lumescă în contra învățăturilor Domnului și Méntuitorului nostru Isus Christos.

Dar la urmă se întorce și „Unirea” și dăce, că corespondentul roman alui „Matin” din Paris, după care „Germania” din Berlin a dat informațiile reproduse de ea, „representă politica Papei în colori prea aventurose”.

O credem, dar despre aceea nu dăce „Unirea” că e politică aventuroasă, când dăce, că „Sântul Părinte se fi făcut la contele Goluchowsky prin nunțul din Viena pași cu scopul, ca Creta să se facă autonomă după modelul insulei Samos”, ca și când și ași tot jesuiții ar cărmui lumea cu intrigile lor în favorul cesaro-papismului.

La urmă vom vedea încă, că toate firele diplomației europene se află concentrate în mâinile dlor dela „Unirea” din Blaj.

Mai scii? La „Unirea” toate sunt cu puțință.

Din parlamentul magiar.

Sedința dela 26 Februarie 1897 n.

În ședința aceasta s'a început desbaterea asupra bugetului ministrului de culte și instrucțiune publică.

Referentul Fenyvesi Ferencz își isprîmă speranța, că va domina o pertractare obiectivă la desbaterea acestui buget, deosece mijlocele ce le cere guvernul cultelor și al instrucțiunii publice sunt menite pentru validarea cultelor magiare.

Rátkay László desparte pertractarea asupra acestui buget în două părți; prima se referă la afacerile cultelor, er a doua la instrucțiunea publică. Nu e mulțămît nici cu decursul afacerilor cultelor, nici cu cele ale instrucțiunii publice. Nu e mulțămît cu afacerile cultelor mai cu sémă din cauza, că cestiunile bisericii catolice magiare se pertracteză cu Roma prin nunciatura din Viena și nu direct, prin ceea ce interesele de drept public ale Ungariei în legătură cu aceste cestiuni sunt periclitate.

Cu afacerile instrucțiunii publice ar fi mulțămît încâtva, dar regreta, că limba magiară nu e singura limbă de instrucțiune în toate școlile populare. Planul de învățămînt pentru școlile medii e defectuos, căci se propun în prea mare măsură limbile greacă, latină și cea germană, pe contul limbii magiare. Dar apoi spiritul magiar decăduț mai cu sémă în gimnaziile naționalităților din Ardeal! din cauza puținii și defectuoasei instrucțiuni a istoriei magiare! Nici cu celelalte instituții culturale nu e mulțămît. Cere urcarea salariului învățătorilor dela școlile populare dela 300 fl. la 400 fl.

Sedința dela 27 Februarie n. 1897

Ședința aceasta a fost de tot instructivă pentru noi. Nu pentru că s'ar fi desbătut asupra ore căror mijloce pentru ridicarea culturală a popoarelor acestei patrii, ci pentru că guvernul nostru acum nici nu se mai sfiese

a și ascunde planurile și mijlocele imorale pentru nimicirea noastră națională.

Acosta se va vedea din cele ce urmăz.

Deputatul Groisz Gusztáv prorocesc în mod sigur (?), că dacă e ca țera acesta să rămână ungușcă până la sfârșitul tuturor seculilor, atunci e necesar, ca instrucțiunea să fie magiară și națională preste tot și pe toate terenele instituțiilor culturale. Legislațiunea magiară s'a purtat cavaleresce față de naționalități, ca nici o altă legislațiune din lume (Măi, măi! Red.) Alte state suprimă cu forța tendențele naționale ale naționalităților din sinul lor, dar magiarii rabdă prea mult. Trebuie alte mijloce pentru vindicarea reului. Legea despre naționalități trebuie revizuită. Causa spiritului antipatriotic magiar, nu este a se căuta în școlile populare, căci masele de jos ale populației nu sunt stricate, ci în școlile medii, unde tinerimea naționalităților în decurs de opt ani nu învătă alteeva de cât a urî tot ce e magiar, și apoi trecend la școlile superioare face elice politice, se separază cu totul de tinerimea magiară și astfel apoi spiritul magiar e nimic cu totul în sinul acestei tinerimi. Un rēu mare vede d. Groisz și în aceea, că școlile medii nemagiare nu cer nici un ajutoriu dela stat deși au lipsă de el; er cauza acestei împregiurări o află în scopul de a evita ori ce amestec al statului magiar în afacerile lor interne. Ca remediul (? Red.) recomandă prefacerea lor în școlile de stat. Statul însă nu pōte face totul, ci trebuie să vină și societatea în ajutoriu. Altă greșelă e, că societatea magiară se feresce de societatea nemagiarilor.

Astfel înțeleptul Groisz Gusztáv.

Mai grozav însă decât acesta a fost însuși ministrul de culte Dr. Wlassics Gyula.

Etă planurile și mijlocele Ex.-sale pentru fericirea patriei, carea după părerea Ex.-sale și a soților Ex.-sale, numai cu nimicirea noastră a naționalităților nemagiare se pōte asigura.

Înainte de toate, marele pedagog magiar, dl ministru de culte și instrucțiune publică al Ungariei, Dr. Wlassics Gyula, constată, că în privința direcțiunii, scopului și marilor aspirațiuni ale cultelor naționale (magiare. Red.), nu este nici o deosebire de vederi între partide. O instrucțiune națională unitară organizată, dăce el, este acel punct alui Archimede, prin care vom pōte face națiunea noastră mare și tare.

Cu privire la planul acțiunilor sale pentru reformarea învățămîntului peste tot, ne spune dl ministru, că face pregătiri pentru punerea învățămîntului superior pe baza sistemului universitar, și acesta mai cu sémă pentru creșterea preoției, carea se și pōtă face studiile necesare nu numai în seminarii, ci și la universitate.

De aceea lucră pentru înființarea unei facultăți teologice la universitatea din Pesta pentru clericii romano catolici și gr.-or. sērbi, și a altei facultăți la universitatea din Cluș pentru clericii reformați și gr.-or. români.

Statul a venit în ajutoriu material al bisericilor prin acordarea de dotațiuni pe sémă preoților, deci ca nu un pas pentru ridicarea prestigiului acelora, va veni și ajutoriu lor spiritual pentru creșterea unui cler mai cult și mai luminat.

Astfel își motivéză în esență programul său ministrul nostru de culte. Dar nu ne-a spus ce va cere dela noi în schimb pentru acest dar danadic. De altcum nici n'a fost de lipsă, căci ni-a spus o altă ocaziune, ceea ce transpiră de altcum și din vorbirea sa de acum plină de șovinism și spirit „patriotic”. Er acel schimb va fi desnaționalizarea noastră. Sperăm însă, că bunul Ddeu și vitalitatea poporului nostru, nu ne va lăsa ca să cădem jertfă unor astfel de lovituri, pornite din Duchul cel rău și nu din spiritul cel bun, creștinesc, carele face binele numai pentru sine și nu din alte scopuri ascunse. Dacă dl ministru de culte într'adevăr se intereséză pentru binele vre unei biserici, atunci dee-i ajutoriu necondiționat pentru provederea seminarelor actuale acolo unde sunt, ori înființeze facultăți teologice acolo unde vor cere bisericile, susținend-și statul numai dreptul de controlă, dar nici decum să se amestece în afacerile lor interne. La acesta au drept, căci și bisericile contribuie la susținerea statului prin creșterea morală a membrilor lui.

Privitoriu la școlile medii, dl ministru ne spune, că se ocupă cu ideia de a le prefaca pe toate după un sistem unitar, în care tinerii să se

prepare pentru universitate, er pentru cei cari după absolvarea școlilor medii (unitare) nu se vor înscrie la universitate, se vor înființa școlile civile superioare de specialitate.

Cu privire la învățămîntul popular dăce, că statul trebuie să ia preparandiile în mâinile sale. Școlile populare vor rămănea și mai departe în mâinile confesiunilor, dar nu se va întreprinde lucrarea cu înființarea de școlile de stat. Pentru calificățiunea inspectorilor de școlile va introduce examene speciale.

Pentru ajutorarea învățătorilor dela școlile confesionale s'au luat în bugetul din acest an mai mult cu 160,000 fl., dar din școlile nemagiare numai două sērbesci și 13 românesci au recurs la acest ajutoriu, deși salariile alor 2000 de învățători români nu se urcă la minimul de 300 fl. Cercetarea în cauza acesta decurge.

În fine dl ministru ne spune, că 500 învățătoare diplomate pentru asilele de copii nu au ocupațiune. Pentru ajutorarea acestora a dispus, ca acestea să fie primite în prima clasă a preparandiilor de fete.

Gimnaziile pentru fete nu va face, dar va deschide un curs de doi ani la școlile superioare de fete, după absolvarea căruia vor pōte fi primite la universitate.

Acesta e genialul plan al și mai genialului nostru ministru de culte.

Nu-i vorbă, îi guriș ministrul nostru de culte, dar scii ceea: Sokat akar a szarka, de nem birja a farka.

N'am avé nimic contra programului activității dlui ministru de culte, dacă Ex. Sa ar lucră spre binele tuturor cetățenilor acestei patrii fără deosebire de confesiune și naționalitate; dar Ex. Sa lucră numai în interesul cultelor rasei magiare și nu și în a cultelor noastre naționale speciale și confesionale, și încă lucră în cea mai mare parte cu bani adunați de pe spinarea noastră a naționalităților nemagiare.

Frumosă activitate!

A susține școlile cu banii dela naționalități spre desnaționalizarea acestora.

Dar toate își au sfârșitul lor. Așa și acesta procedură nedreptă și barbară încă își va avé sfârșitul ei, numai să nu se cădăce prea târziu cei ce nu o sistéză mai curend.

La urmă ministrul prezedinte br. Bánffy răspunde la interpelațiunea lui Kossuth dela 20 Februarie, dăcend, că pacea europeană nu este amenințată prin turburările din Creta.

Tot așa răspunde ministrul Perczel la o interpelațiune alui Várossy, în cauza opririi petrecerilor populare din cercul pretorial Ciucul de sus.

Ambele răspunsuri se iau la cunoștință.

O casă națională.

Raportul secretarului I. al Asociațiunii despre mișcarea noastră literară, prezentat la adunarea generală din Lugoj constatând că studiile istorice și etnografice de un timp încōce stagnéză cu totul în sinul poporului nostru, a accentuat între altele: necesitatea înființării unui Muzeu național al Românilor ciscarpatini și a exprimat părerea, că cel mai competent și pōte unicul factor chemat pentru a pune base acestei instituțiuni, este Asociațiunea Transilvană.

Acosta idee, remarcată în special de comisiunea exmisă pentru examinarea raportului general, a fost salutată la Lugoj „cu cea mai mare bucurie” și, primind astfel aprobarea adunării generale, la tot cazul are să preocupe organele Asociațiunii și mai ales comitetul central, care în toamna anului trecut a cumpărat un nou intravilan în apropiere nemijlocită a caselor Asociațiunii din Sibiu și va avé să decidă în timp apropiat asupra mențiunii acestei realități.

Este deci la timp, ca și organul de publicitate al Asociațiunii să se ocupe cu această chestiune și să inițieze discutarea ei în cercuri cât mai largi.

Ori-e popor, care pe pământul unde locuiesc are un trecut fie cât de modest, care are patrie și istoria sa națională, fără îndoelă trebuie să aibă și comorile sale naționale.

Relicviile timpurilor gloriose și ale bărbăților mari au fost întotdeauna, pentru toate națiunile, comori prețioase, cari chiar și în evuri de barbarism — întru cât s'a putut — au fost ocrotite și păstrate pentru poste-

rioritate, er cu înaintarea culturii au format și forméză un obiect de deosebită îngrijire a statelor și a societății culte.

Astfel astăzi nu mai există stat ori popor cult, care — fie cultura lui cât de tineră — se nu și fie ridicat un adăpost pentru păstrarea clenodiilor trecutului său, pentru scutirea de peire a relicviilor moștenite dela bărbății sei mari, pentru monumentele culturii sale, și pentru toate produsele valorose ale muncii sale naționale.

Numai noi Români ciscarpatini, popor autohton în țera ce o locuim, formăm în această privință o regretabilă excepțiune, care dacă se și pōte explica în urma vitregimii trecutului nostru, — la nici un cas nu se pōte scuza pentru present, când am început a ne valida și cerem să fim considerați de națiunile conlocuitoare și de lumea mare ca un element de cultură și ca popor consciu de mențiunea sa națională.

Este o datorie de onore în special pentru generațiunea actuală a suplini, ceea ce în trecut nu s'a făcut, ori nu s'a putut face, pentru că chiar în deceniile noastre, și chiar pentru lipsa totală a monumentelor vieții și existenței noastre naționale, ni-a fost contestată originea, limba, istoria noastră națională, cu un cuvânt totul, la ce un popor trebuie să țină ca la onora și mândria sa.

Ar fi o dovadă de neglijență și nepăsare întru împlinirea datoriei noastre naționale, ar fi un adevărat păcat național, dacă noi nici în fața acestor atacuri nu am scii să ridicăm un adăpost cât de modest pentru comorile noastre naționale, pe când popoarele conlocuitoare, chiar și cele mai tinere în această țără, lucrédă înaintea ochilor nostri, cu zel neobosit și cu jertfe demne de totă recunoștința, la ridicarea de noue și noue instituțiuni, chemate a păstra pentru posteritate toate monumentele prețioase ale trecutului și tot ce pōte servi ca document al culturii și muncii naționale a generațiunilor noue.

În Ungaria și Transilvania, și în special în ținuturile locuite de Români, nu mai există aproape nici un comitat, care în capitala sa, de multe ori foarte modestă, să nu fie ridicat un muzeu cu scop ca pe lângă colecțiunile mari și generale din capitalele terii, să servescă ca scut pentru păstrarea monumentelor de interes restrîns local.

Scim bine, că toate aceste instituțiuni, mici și mari, nu numai că nu dau o îngrijire specială intereselor particulare românesci, ci din contră numai rar se pot emancipa în lucrarea lor de tendențe dominante pe alte terene ale vieții publice.

Ar fi deci din partea noastră o prea mare nepăsare, dacă am lăsa în grija acestor instituțiuni străine sarcina de a păstra urmașilor nostri ceea ce pentru acestia ca Români va fi de interes și de valoare, și nu ne este permis a susține starea de astăzi, în care trebuie să adunăm isvōrele istoriei și culturii noastre din ceea ce alte națiuni au păstrat, întru cât a cerut o interesul lor, și din ceea ce din grația lor, și întru cât ele află de bine, ni se pune la dispoziție.

Este adevărat, că instituțiunile și societățile culturale din regatul român au întemeiat, susțin și îmbogățesc pe di ce merge numeroase și valorose colecțiuni și muzee, cari își extind activitatea lor și asupra ramurii ciscarpatine a poporului român și recunoscem bucuros, că mai ales pe terenul culegerii isvōrelor și monumentelor istoriei noastre, s'a dezvoltat și se desvōltă și astăzi o lucrare valorosă și importantă pentru întreg nēmum românesc și în special și pentru noi cei de dincōce.

Acosta împregiurare în-er nu ne pōte dispensa dela împlinirea datoriei naționale, ce le avem și noi în aceeași măsură ca Români din alte țeri, — cu atât mai virtos nu, pentru că aici la noi sunt de sēvirșit o mulțime de lucrări, ce numai noi le putem face nu însă și cetățenii unui stat străin.

Nu este lucru nici patriotic, nici realizabil de a duce peste frontieră tot ce avem mai scump și de valoare și nu pōte fi nici rațional, ca monumentele noastre naționale să fie adăpostite în orașe depărtate, unde la nici un cas nu li-se va pōte atribui acea importanță și valoare, ce li-o atribuim noi, și unde cei ce le-ar pōte vedé, nu le vor pōte aprecia, până când noi, cari le-am scii preția, vom sta departe de ele.

Instituțiunea ce ne preocupă nu este însă numai de importanță pur istorică, ci își are și părțile sale practice.

Accentuăm în primul rând însemnătatea indiscutabilă a colecțiilor etnografice pentru dezvoltarea industriei de casă. Scim ce avânt a luat această industrie când regina României, apreciând frumetea neîntrecută a articolelor produse de femeia română, a atras asupra lor atențiunea lumii culte.

În cele mai mari orașe există magazine unde produsele industriei române de casă se cumpără cu prețuri considerabile. O colecțiune etnografică întocmită cu pricepere și gust, fără îndoială ar contribui în măsură mare la dezvoltarea acestui ram important al muncii române.

Un alt moment de însemnătate practică este, că nica noastră bibliotecă, Biblioteca Asociațiunii, în anii d'n urmă — îmbogățindu-se prin lăsămintele Barițiu, Manguiea, Moga etc. — a început a lua un avânt îmbucurător, încât d'abia mai începe în localitățile modeste, ce le ocupă astăzi. Dându-i-se toate condițiunile dezvoltării: îngrijire conștientă, localități potrivite și întocmirile necesare pentru a putea sta fără întrerupere la dispoziția publicului, negreșit că această bibliotecă în scurt timp ar primi numeroase și valoroase donațiuni atât în cărți, cât și în documente și preste câte-va decenii ar putea ajunge la o netăgăduită importanță culturală. Și în această privință avem lipsă de o acțiune cât mai grabnică, căci preste un deceniu-două poate că nici nu va mai fi cu putință a asigura pentru posteritate monumentele renascerii și începuturilor noastre culturale, cum ar fi spre ex: colecțiunea completă a presei noastre periodice, — o adevărată comoră pentru istoria secolului present, — actele și documentele referitoare la înființarea instituțiilor noastre culturale, și multe altele, cari deja astăzi se găsesc numai cu greu și peste scurt timp nu se vor mai putea găsi de fel.

În fine mai amintim la acest loc și împregiurarea, că atât aici în Sibiu, care — fără îndoială — a devenit un centru al vieții noastre naționale, cât și în celelalte orașe locuite de români, nu avem o singură localitate proprie, unde ne-am putea aduna la o reprezentațiune teatrală, la un concert, la o mică expoziție, la o adunare culturală ori socială, fără să fim avisați la grația și discrețiunea străinilor și expuși exploatarei, ba de multe ori chiar la mai rău. Nici una din numeroasele noastre instituțiuni, corporațiuni și societăți, nici chiar Asociațiunea Transilvană nu are un local propriu corespunzător trebuințelor sale și, de câte-ori se ivește necesitatea, trebuie să colindeze pe la uși străine, pentru a cere Musei și culturile române scut și adăpost pe câte-va ore.

Este deci mai pe sus de ori-ce discușiune, că avem să ne îngrijim: ca cel puțin în unul dintre orașele locuite de români, în centrul cel mai de frunte, să avem o localitate proprie, întocmită și rezervată numai pentru trebuințele noastre culturale și sociale.

Dar credem, că este de prisos a aprofunda cestiunea cu această ocaziune prin cercetarea și ilustrarea tuturor detaliilor sale. Deja din observările fugitive, ce le-am înșirat, reiasă până la evidență de o parte favorurile și necesitatea ridicării unei case naționale a românilor ciscarpătini, ér de altă parte datorită generațiunii actuale a pune bazele acestei instituțiuni, ca să schimbăm odată stările de astăzi, în cari nu avem nici patru pereți proprii, între cari am pute adăposti și pastra un document ori obiect de însemnătate istorică, ori un produs de valoare al muncii noastre industriale, artistice ori spirituale, séu ne-am putea aduna în linisce la o lucrare culturală ori socială.

Pentru noi întrebarea poate fi numai: dacă înființarea acestei instituțiuni este ori nu posibilă, dacă dispunem ori nu de puterile recerute pentru realizarea ei.

La această întrebare credem, că nu se poate răspunde decât numai afirmativ. În fine suntem un popor de trei milioane de suflete, — un număr care întrece poporațiunea mai multor state și regate independente, — avem institute financiare, cari învârtesc 100 milioane floreni pe an, avem mii de preoți și învățători, sute de avocați, medici, proprietari, comercianți și alți inteligenți, susținem mii de institute de învățământ fără nici un

ajutor din partea statului, și am creat fonduri culturale de milioane floreni.

Ar fi o insultă pentru un popor cu asemenea puteri, dacă am susține, că nu este în stare să ridice o modestă casă pentru adăpostirea clenodilor sale naționale. Deci nu putem crede, că o inițiativă, luată dela loc competent pentru realizarea acestei instituțiuni, să nu fie sprijinită și îmbrățișată de întreg poporul nostru.

Băncile noastre, cari manipulează averea noastră națională și din aceste avere realizează an de an profit de un milion de corone, dacă ar jertfi în decurs de zece ani numai 2% din profitul lor, adecă o sumă care întru nimic nu poate altera dividendă și rezervele lor, ar pute să amortiseze prin aceste contribuțiuni capital de fl. 100,000, o sumă suficientă pentru acoperirea în mare parte a speselor zidirei.

Fondul de teatru român, care independent de alte corporațiuni abia își va pute realiza scopul, nici chiar preste mai multe decenii, nu s'ar pute folosi mai corespunzător menițiunii sale, decât întrebuițându se spre adaptarea casei naționale cu o sală acomodată pentru reprezentațiuni artistice, în care Musa română, mânăta astăzi dela pörtă la pörtă și din cărcimă în cărcimă, să-și găsească un demn adăpost.

Restul mijloacelor, ce se va mai recere pentru realizarea instituțiunii de care vorbim, se va pute suplini fără greutate din donațiunile națiunii, cari a sciut să jertfescă și pentru scopuri cu mult mai neînsemnate și mai puțin mărețe, — de multe-ori chiar și fără a avé liniștirea, că jertfa ce o aduce se va și folosi pentru scopul, căruia a închinat-o.

Să ne facem deci datoria ce ni-o impune reputațiunea noastră de element dornic de cultură și civilizațiune. Cei chemați, și în primul rând comitetul central al Asociațiunii care este reprezentantul aspirațiunilor noastre culturale și care chiar în zilele aceste are să decidă asupra menițiunii unei case naționale, facă să dispară de-asupra reputațiunii noastre naționale umbra, ce caracterisează poporele nomade: că nu pot lăsa urmașilor lor creațiuni durabile, pentru-că nu știu păstra ce au moștenit dela antecesorii lor.

Noi, așa credem, avem ce păstra. Trecutul nostru bimilenar pe acest pământ, ori cât de deplorabilă a fost în general situațiunea poporului nostru, își are epocole și momentele sale falnice, ale căror urme avem să le conservăm pentru posterioritate. Secolul present este secolul renascerii noastre culturale și va semnala pentru timpuri îndelungate o epocă nouă și importantă în viața poporului român. Monumentele începuturilor noastre culturale și relicuile figurilor mari, cari au creat această epocă, sunt și vor fi, mai ales pentru generațiunile viitoare, comori neprețuite, cari trebuiesc scose din praful podurilor și cămarilor și adunate la locul ce li se cuvine. Trecând prin museele și colecțiunile ținuturilor locuite de români și ale capitalelor imperiului, dăm de numărate exemple prețioase ale muncii românesce, păstrate de străini nu din interes pentru poporul nostru, nu din iubirea și alipirea ce o are tot némul pentru al séu, ci numai pentru valoarea lor intrinsecă. Portul țeranului român și produsele industriei sale de casă sunt giuvaerele cele mai frumoase ale colecțiunilor etnografice, cu toate că au fost adunate numai incidental, fără priceperea și fără predilecțiunea pentru cauză, ce se recere la o asemenea lucrare, și ce străinul pentru cauza noastră nici când nu o va pute desvolta în aceeași măsură ca propriii fii ai națiunii noastre.

Da, avem, avem mult de conservat și a noastră este datoria de a conserva ce este al nostru.

Să grijim, ca generațiunile viitoare să nu ne pótă învinui, că nu le-am păstrat ceea-ce părinții nostri au lăsat de moștenire nu numai pentru noi, ci și pentru fii nostri.

(„Transilvania“.)

Din România.

D. Sturdza redivivus.

În ședința de Joi 24 Febr. (8 Martiu) d. Sturdza s'a ales președinte al senatului cu 85 din 100 voturi, fiind și 15 buletine albe.

O și mai nainte, adecă Mercuri, partidul liberal, senatori și deputați, au ținut o întrunire în cestiunea îndeplinirii postului de

președinte al senatului, în care majoritatea manifestându-se pentru dl Sturdza, acesta s'a dechiarat, că primesce a fi ales președinte, însă numai cu condițiunea, ca d-sa, care a moștenit șefia partidului liberal dela I. Brătianu, să fie considerat și mai departe de șef al partidului, dar nu numai în teorie, cum este de când guvernază cabinetul Aurelian, ci șef efectiv.

Conferența a primit condițiunea d-lui Sturdza și cu asta s'a și dat lovitura de mörte cabinetului Aurelian, pentru-că șefia de partid nu pöte fi compatibilă cu șefia senatului séu a camerei.

Cât timp un bărbat de stat ocupă postul de președinte fie la senat fie la cameră, nu pöte fi șef nici la un partid, ci în puterea oficială séu trebuie să fie peste partid, și cât timp cineva este șef de partid este răspunzător pentru toate faptele guvernului ieșit din acel partid, deci nu pöte ocupa un post unde conducătoriul partidului nu se pöte afirma.

Regula este ca șeful partidului dela putere să fie totodată și șeful cabinetului.

Excepțiuni au fost și sunt, însă nici în casurile excepționale șeful n'a ocupat post care după natura s'a paralizată activitatea de partid, ci rămâne simplu deputat séu senator.

Astfel a fost la noi p. e. Francisc Deak, carele a fost șeful partidului séu, dar n'a primit nici un post, nici chiar vr'o distincțiune dela coróna, ci și-a păstrat independența în sus și în jos, și el compunea guvernele Ungariei începând dela guvernul Andrásy până la cabinetul Tisza, când bătrânețele i au paralisat facultățile de conducător și s'a retras ștergând și numele partidului séu.

Tot cam așa este și astăzi.

Tisza s'a retras când lumea se urise cu el, dar șeful efectiv al partidului tot el este și Bánffy numai executorul dispozițiunilor oculute ale lui Tisza.

Tisza însă nu mai are poftă de a ajunge în fruntea cabinetului, până când despre d-nul Sturdza se susține contrariul.

Asta s'a dovedit numai decât în ședința în care s'a ales președinte.

Indată ce dl Sturdza s'a dechiarat că primesce alegerea ca semn al solidarității și unirei ce există în partidul liberal, a luat cuvântul amical séu Petre Grădișteanu și dice că alegerea d-lui Sturdza ca președinte al senatului și ca șef conducător al partidului a schimbat situațiunea. „Ea impune d-lui Aurelian datoria d'a se retrage în fața d-lui Sturdza, care este de drept președintele consiliului.“

D nul Sturdza a reflectat, că alegerea D-sale nu trebuie să fie un semn de resoiu séu de desbinare în partid.

Dar asta va dura numai până când va fi sigur, că Coróna nu-i face dificultăți când apoi și va ocupa locul care-i compete, locul de șef al cabinetului, și atunci érá-și se va continua o luptă pe mörte și viață între d-l Sturdza și d-l Fleva întărit cu Aurelianștii, ceea ce va accelera ajungerea conservatorilor la putere.

Noutăți.

Dela „Asociațiune“. Mercuri séra după concertul „Reuniunii române de musică din Sibiu“, se va întruni publicul român în „Restaurantul Ardean“ la o cină comună. Măncările se vor servi după „carta de bucate“. Joi după ședința „Asociațiunii . . .“ cam la 1 óra p. m. va avea loc în sala cea mare din numitul restaurant o „masă comună“. Bilete pentru această masă se află de vânzare la dl Ardean. Prețul: de cuvertă 2 fl. Onoratal public este pofit a se însinua de timpuriu la numitul hotelier, spre a se putea face pregătirile necesare Adunarea se va ținea în localitățile Asociațiunii, Strada Morii Nrul 8.

* * *

Conspectul comisarilor consistoriali pentru alegerile de deputați preoțesci, respective pentru scrutiniul alegerilor de deputați mireni la sinodul archidiecezan. În cercul I. Sibiu, local central de alegere resp. de scrutiniu Sibiu-cetate, s'a ales ca comisarul consistorial din statul preoțesc Zacharie Boiu, protopresbiter, ases. consist. în Sibiu; mirén: Pantaleon Lucuța, ases. consist. căp. c. și reg. în pensiune. În cercul II. Seliște (Seliște): pr. Moise Lazar, protopres-

biter ases. consist. în Sibiu; m. Parteniu Cosma, directorul „Albinei“. În cercul III. Sebeș (Sebeșul săsese): pr. Ioan Tipeiu, protopresbiter în Sebeș; m. Ioan Paraschiv, subjude reg. În cercul IV. Alba-Iulia (Alba-Iulia): Nicolau Ivan, protopresbiter în Alba-Iulia; m. Ioan de Preda, protopresbiter. În cercul V. Deva: pr. Ioan Papiu, protopresbiter în Sibiu; m. Ioan Moțiu, jude la tabla regescă. În cercul VI. Hațeg (Hațeg): pr. Avram Stanca, adm. protopresbiteral în Petroșeni; m. Ambrosiu Bêrsan, primariu. În cercul VII. Ilia (Ilia): pr. Avram Pécuaru, protopresbiter în Ilia; m. Dr. Ioan Mihu, avocat. În cercul VIII. Giógiu (Hondol): pr. Vasiliu Pipoșiu, protopresbiter în Hondol; m. Augustin Nicórá, cand. de adv. În cercul IX. Zarand (Brad): pr. Vasiliu Damian, protopresbiter în Brad; m. Constantin Costin profesor gimnasial. În cercul X. Cămpeni (Cămpeni): pr. Romul Furdui, protopresbiter în Cămpeni; m. Michail Andreica, posesor. În cercul XI. Turda (Turda): pr. Ioan Danciu, protopresbiter în Ofenbaia; m. Dr. Nicolau Olariu, adv., asesor consistorial. În cercul XII. Cluș (Cluș): pr. Paul Roșca, protopresbiter în Fizeș-Sănpetru; m. Vasilie Almășan, avocat. În cercul XIII. Solnoc (Deș): pr. Samuil Cupșa, protopresbiter în Cupșeni; m. Dr. Ioan Farcaș, avocat. În cercul XIV. Bistrița (Galați): pr. Galaction Șagău, protopresbiter în Reghin; m. Dr. Ioan Popescu, avocat. În cercul XV. Têrnave (Bachnea): pr. Nicolau Todoran, protopresbiter în Cetatea de baltă; m. Dionisiu Roman, cand. de adv. În cercul XVI. Sighișóra (Sighișóra): pr. Nicolau Mircea, protopresbiter în Cohalm; m. Dr. Nicolau Vecerdea, avocat. În cercul XVII. Treiscaune (Șepși St. Georgiu): pr. Dimitriu Coltofean, protopresb. în Ș. Sângiorgiu; m. Simeon Dămian, avocat. În cercul XVIII. Brașov (Brașov): pr. Ioan Petric, protopresbiter în Brașov; m. Ioan Popea profesor. În cercul XIX. Bran (Codlea): pr. Traian Mețian, protopresbiter în Zernesci; m. Iosif Pușcariu, avocat. În cercul XX. Făgăraș (Făgăraș): pr. Iuliu Dan, protopresbiter în Făgăraș; m. Ioan Turcu, protonotariu comit. în pensiune.

* * *

† **Isidor cav. de Onciu.** Studenții facultății teologice din Cernăuț au împărțit următorul anunț despre mörtea eruditului lor profesor:

„Cu lacrimi de intristare și durere aducem la cunoștință, că neîndurata mörte ne-a stins pe un mândru luceafăr de pe orisonul sciințelor sublime de teologie, ne-a răpit fala noastră, pe mult iubitul, activul și admiratul nostru profesor de universitate **Isidor cav. de Onciu**, decanul facultății teologice. Vocea sa dulce nu mai resună, isvorul cel atât de abundanț al sciințelor sale a secat, ér perderea noastră e fără margini. Joi după améđi, 20 Februaru (4 Martiu) a. e. vom petrece cu inima sdrobotită de durere la moment osăminteale sale pământene. Vină, lume simfătoare, și împărtașește cu noi durerea!“

* * *

Pentru promovarea economiei românesce. Avocatul din Orăștie Dr. Ioan Mihu, publică în urmăritul număr al „Rev. Orăștiei“, de a se întruni Joi, în 11 Martiu st. n. a. e. la o consultare pentru înființarea unei Reuniuni, cu menirea de a conlucra în ținutul Orăștiei, la promovarea progresului agricol, industrial și comercial..

„Albina“, institut de credit și de economii în Sibiu.

Raportul

consiliului de administrațiune către adunarea generală a acționarilor din 27 Martiu 1897.

Domnilor acționari!

La 14 Martiu s'au împlinit douăzeci și cinci de ani dela adunarea generală constituantă a institutului nostru, ér de ađi în 14 zile la 10 Aprilie a. e. se vor împlini tot 25 de ani dela ziua în care și-a început institutul operațiunile, cu un capital mic de 90,000 fl., suma ce era vârsată până atunci din capitalul social de fl. 300,000.

Adunarea de astăzi deci, deși numai a 24-a după anul de bilanț, în faptă însă a 25-a fiind și coincidând cu timpul începerii activității institutului, o considerăm totodată

